

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2019. gada 4. martā

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš, tiesneši Daiga Rezevska un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [...] (turpmāk –
Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums
Nr. 28/2019),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Civilprocesa likuma
464. panta 4.¹ un septīto daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu
Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 89., 91. un
92. pantam.

2. Civilprocesa likuma 464. panta 4.¹ daļa noteic, ka Augstākās tiesas
rīcības sēdē pieņemto lēmumu par kasācijas tiesvedības ierosināšanu, par
atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību, par lietas nodošanu izskatīšanai
kasācijas kārtībā Augstākās tiesas paplašinātā sastāvā, kā arī par atteikšanos
pieņemt blakus sūdzību var sastādīt rezolūcijas veidā, ievērojot šā likuma
229. panta otrajā daļā noteikto.

Savukārt šā panta septītā daļa paredz: „Ja tiesnešu kolēģijai nav
acīmredzama pamata uzskatīt, ka, izskatot blakus sūdzību, pārsūdzētais lēmums
tiks pilnīgi vai kādā tā daļā atcelts vai grozīts, tā Augstākās tiesas rīcības sēdē ar
vienbalsīgu lēmumu var atteikties pieņemt blakus sūdzību. Šādā gadījumā
samaksāto drošības naudu par blakus sūdzību neatmaksā.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punkts noteic, ka Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis blakus sūdzību par apelācijas instances tiesas lēmumiem. Augstākās tiesas tiesnešu kolēģija rīcības sēdēs, citstarp pamatojoties uz apstrīdētajām normām, atteikusies pieņemt Pieteikuma iesniedzēja blakus sūdzības. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka tādējādi ir aizskartas viņam Satversmes 1., 89., 91. un 92. pantā noteiktās pamattiesības.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, jo lēmums par atteikšanos pieņemt blakus sūdzību nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrais teikums nosaka: „Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (ieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no brīža, kad Augstākās tiesas tiesnešu kolēģija rīcības sēdē ir nolēmusi atteikties pieņemt blakus sūdzību civillietā (numurs), tas ir, no (datums). Ieteikums Satversmes tiesā saņemts 2019. gada 21. februārī. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to ieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka ieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai ieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

7.1. Ieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 91. pantā ietvertajam vienlīdzības principam, jo pieļauj atšķirīgu blakus sūdzību izskatīšanas kārtību apgabaltiesās un Augstākajā tiesā.

Lai izvērtētu tiesību normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, nepieciešams noskaidrot, pirmkārt, vai un kuras personu grupas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos; otrkārt, vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi; treškārt, vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*). Savukārt, lai noteiktu, vai un kuras personas atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos, nepieciešams atrast šīs grupas vienojošo pazīmi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 5. februāra sprieduma lietā Nr. 2014-03-01 18. punktu*). Vienlaikus ir jāizvērtē arī tas, vai nepastāv kādi būtiski apsvērumi, kas liecinātu, ka personas neatrodas vienādos un savstarpēji salīdzināmos apstākļos (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 6. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-10-01 16. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis uz, viņaprāt, salīdzināmām personu grupām, proti, personas, kuru iesniegtās blakus sūdzības izskata apgabaltiesa, un personas, kuru iesniegtās blakus sūdzības izskata Augstākā tiesa. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums, kādēļ abas personu grupas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos. Turklāt pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, vai iespējamai atšķirīgai attieksmei ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

7.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. pantam, jo tās liedz blakus sūdzības iesniedzējam saņemt atteikuma pamatojumu un pieteikt noraidījumu tiesas sastāvam.

Lai izvērtētu, vai apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro, vai attiecīgais ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai šim ierobežojumam ir leģitīms mērķis un vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-31-01 11. punktu*). Ierobežojums ir samērīgs ar leģitīmo mērķi, ja: 1) likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) labums, ko no šāda ierobežojuma iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-31-01 15. punktu*).

Satversmes tiesas judikatūrā atzīts, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izriet valsts pienākums paredzēt taisnīgu lietas izskatīšanas procedūru. Vienlaikus likumdevējam ir plaša rīcības brīvība gan pieņemt procesuālos likumus un noteikt lietu kategorijas, kuras attiecīgajos procesos tiek skatītas, gan arī lemt par dažādu kategoriju lietu izskatīšanas kārtību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2006. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 2005-18-01 13.1. punktu*). Ne Satversme, ne Latvijai saistošie starptautiskie tiesību akti pat par nolēmumu, kas pieņemts, izskatot lietu pēc būtības, neparedz obligātu valsts pienākumu nodrošināt lietas izskatīšanu divās tiesu instancēs (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2002. gada 17. janvāra sprieduma lietā Nr. 2001-08-01 secinājumu daļas 4. punktu un 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-*

01-01 10. punktu). Izskatot blakus sūdzību, konkrētā lieta netiek izņemta pēc būtības.

Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi, kā arī citēta Satversmes tiesas judikatūra par tiesībām uz taisnīgu tiesu. Argumentējot par apstrīdēto normu neatbilstību Satversmes 92. pantam, Pieteikuma iesniedzējs izmanto Satversmes tiesas 2018. gada 15. marta spriedumā lietā Nr. 2017-16-01 un 2018. gada 14. jūnija spriedumā lietā Nr. 2017-23-01 ietvertās atziņas. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kādēļ Satversmes tiesas spriedumu atziņas par administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanas kārtību un pieeju kasācijas instances tiesai kriminālprocesā ir vienlīdz attiecināmas uz blakus sūdzību izskatīšanas kārtību civilprocesā. Pieteikuma iesniedzējs nav norādījis juridiskus argumentus tam, ka no Satversmes 92. panta izrietētu likumdevēja pienākums nodrošināt, lai katrs Augstākās tiesas tiesnešu kolēģijas rīcības sēdes lēmums, ar kuru atteikts pieņemt blakus sūdzību, būtu motivēts. Pieteikuma iesniedzējs nav sniedzis juridisko pamatojumu arī tam, vai apstrīdētajā normā ietvertais tiesību uz taisnīgu tiesu iespējamais ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai tam ir leģitīms mērķis un vai šis ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi. Vispārīgas norādes, ka ierobežojums nav samērīgs, nav atzīstamas par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē.

Papildus tam pieteikumā nav pamatots, kā noraidījuma tiesību neesība radītu nelabvēlīgas sekas tieši Pieteikuma iesniedzējam. Pieteikuma iesniedzējs nav norādījis, ka viņam būtu bijis konkrēts pamats izmantot noraidījuma tiesības, tas ir, ka attiecīgais Augstākās tiesas rīcības sēdes tiesnešu kolēģijas sastāvs nebūtu tiesīgs lemt par blakus sūdzību.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 92. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

7.3. Pieteikumā arī ietverts prasījums izvērtēt apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 1. un 89. pantam. Tomēr pieteikumā nav ietverts juridiskais pamatojums tam, kādēļ apstrīdētās normas būtu uzskatāmas par neatbilstošām šīm Satversmes normām.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 1. un 89. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

noļēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 28/2019).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš